

Uchwała nr 62
Rady Działalności Pożytku Publicznego
z dnia 12 maja 2025 roku
w sprawie stanowiska Rady Działalności Pożytku Publicznego na temat
wzmocnienia i ochrony demokracji europejskiej poprzez zwiększenie wsparcia dla
społeczeństwa obywatelskiego i Programu CERV w nadchodzących Wieloletnich
Ramach Finansowych UE

Na podstawie art. 35 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2024 r. poz. 1491z późn. zm.) oraz § 10 rozporządzenia Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie Rady Działalności Pożytku Publicznego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2052), uchwala się stanowisko Rady Działalności Pożytku Publicznego w sprawie wzmocnienia i ochrony demokracji europejskiej poprzez zwiększenie wsparcia dla społeczeństwa obywatelskiego i Programu CERV w nadchodzących Wieloletnich Ramach Finansowych UE.

§ 1

Rada Działalności Pożytku Publicznego (zwana dalej „Radą”) wyraża poparcie dla listu otwartego z dnia 3 kwietnia 2025 r. skierowanego do Przewodniczącej Komisji Europejskiej, Premiera Rzeczypospolitej Polskiej oraz Przewodniczącej Parlamentu Europejskiego, dotyczącego konieczności zdecydowanego wsparcia dla społeczeństwa obywatelskiego oraz wzmacniania demokracji w ramach Wieloletnich Ram Finansowych Unii Europejskiej.

Rada, jako krajowy organ doradczy strony rządowej w sprawach dotyczących współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi, uznaje za istotne wyrażenie poparcia dla treści listu otwartego z 3 kwietnia 2025 r. w sprawie roli społeczeństwa obywatelskiego w budowaniu odporności demokratycznej Unii Europejskiej.

List, podpisany przez szeroką koalicję europejskich organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w tym z Polski, apeluje o zwiększenie znaczenia i finansowania

Programu „Obywatele, Równość, Prawa i Wartości” (CERV) – wskazując, że obecny poziom jego alokacji (poniżej 0,2% budżetu WRF) nie odpowiada skali wyzwań stojących przed demokracją w Europie.

W obliczu nasilających się problemów i wyzwań związanych z ochroną praw podstawowych, mowy nienawiści, dezinformacji oraz nadużyć prawnych i instytucjonalnych w postaci działań quasiSLAPP i SLAPP (strategicznym pozwów zmierzających do uciszania głosów krytycznych), to Program CERV stanowi istotny mechanizm wsparcia pluralizmu, uczestnictwa społecznego i ochrony przestrzeni obywatelskiej, praw podstawowych i równości. Autorzy listu postulują zwiększenie finansowania programu do poziomu co najmniej 0,5% budżetu WRF.

Rada dostrzega, że skuteczna polityka publiczna w demokratycznym państwie wymaga nie tylko odpowiednich ram prawnych, ale i rzeczywistego uczestnictwa obywateli i obywaterek w debacie publicznej. Społeczeństwo obywatelskie, działając często w trudnych warunkach, pełni rolę strażnika wartości demokratycznych, integracji społecznej i wspólnego dobra.

Rada rekomenduje stronie rządowej wsparcie dla tego postulatu w toku negocjacji nad kształtem przyszłych Wieloletnich Ram Finansowych UE, a także podjęcie prac nad utworzeniem w Polsce w Krajowego Punktu Kontaktowego Programu CERV.

§ 2

Rada nie tylko podziela zawarte w liście tezy, ale też mocno podkreśla, że:

- 1) Silne, aktywne i zróżnicowane zorganizowane społeczeństwo obywatelskie stanowi fundament odpornej demokracji, równości i praworządności.
- 2) Program „Obywatele, Równość, Prawa i Wartości” (CERV) odegrał istotną rolę w umożliwieniu organizacjom społeczeństwa obywatelskiego realizacji działań na rzecz ochrony praw człowieka, przeciwdziałania przemocy i wykluczeniu, a także promowania równości i partycypacji obywatelskiej, a także upowszechniania praw i wartości wynikających z Traktatu o Unii Europejskiej oraz Karty Praw Podstawowych UE.

- 3) Obecny poziom finansowania unijnego Programu CERV jest niewystarczający wobec potrzeb i wyzwań w Unii Europejskiej związanych z ochroną praw podstawowych, edukacją obywatelską, przeciwdziałaniem dezinformacji – i powinien zostać zwiększony do co najmniej 0,5% całkowitego budżetu WRF.
- 4) Demokratyczna odporność Europy wymaga również zapewnienia obywatelom i obywatelkom realnych możliwości uczestnictwa w debacie publicznej, współtworzenia polityk i wyrażania różnorodnych perspektyw – a także ochrony przed ich uciszaniem poprzez nadużywanie prawa i dostępnych instrumentów, w tym postępujących zjawisk SLAPP, tj. strategicznych pozwów przeciwko partycypacji publicznej (ang. Strategic Lawsuit Against Public Participation).
- 5) Pluralizm, dialog, swoboda wypowiedzi i udział społeczeństwa obywatelskiego, bez ingerencji władz publicznych, to nie tylko wartości same w sobie, ale także warunki konieczne dla legitymacji i skuteczności polityk publicznych na poziomie krajowym i unijnym.

§ 3

Rada rekomenduje stronie rządowej Rzeczypospolitej Polskiej:

- 1) Poparcie zwiększenia alokacji programu CERV do poziomu co najmniej 0,5% całkowitych wydatków WRF, jako wyrazu zaangażowania Unii Europejskiej w ochronę demokratycznych wartości, praw podstawowych i społeczeństwa obywatelskiego.
- 2) Aktywne wspieranie działań zmierzających do ochrony pluralizmu i przeciwdziałania nadużywaniu środków prawnych i instytucjonalnych wobec organizacji społecznych i aktywistów/aktywistek, w tym wspieranie unijnych inicjatyw i dyrektyw w tym zakresie.
- 3) Wzmacnianie ram dialogu obywatelskiego i instytucjonalizacji uczestnictwa publicznego w procesach decyzyjnych – w tym rozwój rozwiązań zwiększających

udział organizacji społeczeństwa obywatelskiego w programach tematycznych UE i krajowych strategiach rozwoju, w szczególności poprzez umacnianie Europejskiego Kodeksu Partnerstwa¹.

- 4) Tworzenie korzystnych i stabilnych ram prawnych oraz systemów finansowania, umożliwiających niezależność i długofalowość działań społeczeństwa obywatelskiego, w tym podjęcie starań mających na celu utworzenie Krajowego Punktu Kontaktowego Programu CERV. Krajowy Punkt Kontaktowy Programu CERV – zgodnie z praktyką stosowaną w większości państwach członkowskich UE – pełniłby funkcję informacyjną, wspierającą i promocyjną wobec organizacji społeczeństwa obywatelskiego, wnioskodawców i beneficjentów programu. Punkt taki przyczyniłby się do zwiększenia dostępności informacji, poprawy skuteczności aplikacji projektowych oraz szerszego uczestnictwa organizacji społeczeństwa obywatelskiego z Polski w działaniach wspieranych przez Program „Obywatele, Równość, Prawa i Wartości” (CERV).

§ 4

Rada wnosi o przekazanie niniejszej uchwały:

- 1) Prezesowi Rady Ministrów
- 2) Ministrowi ds. Unii Europejskiej,
- 3) Ministrowi ds. Społeczeństwa Obywatelskiego,
- 4) Ministrowi ds. Funduszy i Polityki Regionalnej
- 5) Ministrowi ds. Równości.

§ 5

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Współprzewodniczący
Rady Działalności Pożytku Publicznego
Michał Braun
Maciej Kunysz

¹ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 240/2014 z dnia 7 stycznia 2014 r. w sprawie europejskiego kodeksu postępowania w zakresie partnerstwa w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32014R0240>